

Johanna Ronnheden
Landskapsarkitekt
Kommunstyrelseförvaltningen
08-578 292 52
johanna.ronnheden@tyreso.se

Tjänsteskrivelse

2021-03-08

1 (5)

KSM-2020-1401.330

Hållbarhetsutskottet

Information om plan och budget för testbäddsprojekt för ökad stadsodling

Samhällsbyggnadskontorets förslag till beslut till hållbarhetsutskottet.

- Informationen noteras.

Kommunstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Kommundirektör

Sara Kopparberg
Chef Samhällsbyggnadskontoret

Sammanfattning

Projektet är ett uppdrag med målet att främja hälsa, gemenskap och biologisk mångfald genom att öka stadsodling och odling på förskole-och skolgårdar inom Tyresö, samt att ta ett steg mot självförsörjande. Syftet är att möjliggöra odling i olika former och i flera kommundelar, och att underlätta för fler skol- och förskoleträdgårdar. Projektet är ett första steg i att ta fram en kommunövergripande plan för stadsodling och skolträdgårdar och ska genomföras som ett testbäddsprojekt. I form av testbäddar ska olika förslag på modeller som underlättar och uppmuntrar till odling genomföras.

Testbäddar:

1. Odlar inom förskola och skola
2. Odlar via brukaravtal
3. Tillfälliga odlingsplatser
4. Kommunikationsinsats för ökad odling

Dessa kan genomföras redan under odlingssäsongen 2021 och behöver löpa på under tre odlings säsonger för att det ska vara möjligt att utvärdera dem. Genomförandet av samtliga testbäddar (inklusive planering och uppföljning) beräknas kunna ske inom ordinarie arbetstid för berörda resurser inom enheten för hållbarhet och mobilitet, parkenheten, trafik- och miljöenheten samt kommunikationsenheten. Den nedlagda tiden inom projektet följs upp som en del i testbäddsprojektet, inför framtida arbete. Det praktiska arbetet planeras att utföras av Centrum för arbete och integration, inom Arbetsmarknads- och socialförvaltningen. Total kostnad för testbäddarna (informationsmaterial, odlingslådor, jord, vatten, iordningsställande) beräknas till ca 200 000 kr.

Uppdraget bör även utreda andra idéer för ökad odling, som en gemensam pedagogisk odlingssträdgård för skolbarn, lämplig plats och finansiering av en ny Odlar utan trädgård, lösningar för mer hållbar hantering av material och resurser inom odling samt brukaravtal med Tyresö Bostäder och förskolan Hästhagen, som visat intresse för odling på kommunägd mark.

Beskrivning av ärendet

Genom att möjliggöra odling i olika former i hela kommunen, och att underlätta för odling på skol- och förskolgårdar ska vi få en ökad odling i Tyresö. Projektets mål är att genom det främja hälsa, gemenskap och biologisk mångfald, samt att ta ett steg mot självförsörjande. Projektet är ett första steg i att ta fram en kommunövergripande plan för stadsodling och skolträdgårdar och ska genomföras som ett testbäddsprojekt. I form av testbäddar ska olika förslag på modeller som underlättar och uppmuntrar till odling genomföras.

Fyra testbäddar

1. Odlar inom förskola och skola

Det finns ett intresse för odling hos kommunens skolor och förskolor. Möjlighet till att långsiktigt bedriva odling på gården är dock ofta beroende av s.k. eldsjälarna och förutsättningarna skiljer sig dessutom åt mellan förskolor och skolor, då skolverksamheten har svårare att säkerställa tid och resurser för odlingen. I detta testbäddsprojekt bjuder vi in fem stycken förskolor och en skola att ansöka om stöd från kommunen för att ha odling på sin gård. Stödet består av odlingslådor och jord samt viss enklare iordningsställande av plats. Förskolorna/skolan i sin tur presenterar en plan för hur odlingen ska vara

långsiktig, hur skötsel ska gå till och förankras i verksamheten samt hur de avser arbeta med samverkan. Under testbäddsprojektet vänder vi oss till de förskolor som tidigare uttryckt intresse för odling och har erfarenhet genom det köksträdgårdsprojekt som genomfördes 2011, samt till Krusboda skola som efterfrågat stöttning kring deras skolträdgård Gröna rummet.

Kostnad för genomförande (odlingslådor, jord samt iordningställande) beräknas till 17 000 kr per förskola/skola så max 68 000 kr totalt.

2. Odlia via brukaravtal

Brukaravtal är ett beprövat sätt att upplåta en del av en kommunägd grönyta till medborgare, föreningar eller organisationer. Det innebär att relativt oanvända offentliga platser kan utvecklas till använda och välbesökta platser som får en funktion, i det här fallet odling. För odlingsäsongen 2021 planeras för ett brukaravtal med en privatperson i Trollbäcken som själv hört av sig till kommunen med önskemål om att odla på kommunägd mark. Personen är intresserad av samverkan med förskolor kring pedagogik och matproduktion. Diskussion om lämplig plats pågår, förslag presenteras vid HU sammanträdet.

Kostnad för genomförande (odlingslådor, jord, vatten samt iordningställande) beräknas till 37 000 kr (varav 13 000 för påfyllning av vatten).

3. Tillfälliga odlingsplatser

Vi underlättar för odling genom att ställa ut odlingslådor målade i glada färger på platser som är hårdgjorda och inte kräver markberedning. Likt vår befintliga Odlia utan trädgård får Tyresöbor höra av sig med intresse för att bruka en låda för ett år. Vi är från kommunens håll tydliga med att det är en tillfällig installation. De tillfälliga odlingsplatserna (popup-odling) blir ett sätt att ge mervärde åt platser som idag synes utan användning och ett sätt att uppmärksamma Tyresö kommuns satsning på odling. Ett antal lådor kan placeras i anslutning till befintliga Odlia utan trädgård, då vi vet att efterfrågan finns.

Kostnad för genomförande (odlingslådor, jord, vatten samt iordningställande) beräknas till 80 000 kr (varav 50 000 för påfyllning av vatten).

4. Kommunikationsinsats för ökad odling

Vi nyttjar kommunikation för att öka intresset för odlande i Tyresö på bred front och att stärka bilden av Tyresö som en hållbar kommun. Vi mäter hur odlandet och inställningen till odlande förändrats genom testbäddprojektet. Under ett gemensamt budskap eller slogan tillsammans med popup-odlingen uppmärksammar vi hur Tyresö kommun satsar på hållbarhet genom odling.

Kostnad för genomförande (enkäter, tryckmaterial) beräknas till 10 000 kr.

Övriga ingående delar i testbäddsprojektet

Uppdraget bör även utreda andra idéer för ökad odling. Dessa beräknas inte hinnas med innan odlingssäsongens start i april -21 eller kräver investeringsäskande.

Gemensam pedagogisk trädgård

Vi utreder möjligheter till att anlägga en gemensam pedagogisk odlingsträdgård för skolbarn. Idén finns sedan tidigare i samband med att utveckla Uddby till ett Natur- och kulturpedagogiskt centrum för kommunen. Arrendatorn på Uddby gård har visat intresse för att driva en sådan plats och har tidigare presenterat en idé för genomförande för BoU. Naturskolan är positiva till idén. Möjligheter till samarbete med Uddby gård, BoU och Naturskolan behöver utredas.

Tyresö Bostäder - brukaravtal för tidigare odling vid Angelikagränd

TYBO är intresserade av att skriva brukaravtal för en gammal odlingsyta i anslutning till Angelikagränd. Detta vore ett positivt samarbete kring odling. Vi bedömer dock att förarbeten för att iordningställa platsen är så omfattande att det inte kan genomföras till odlingssäsongen -21.

Hållbar hantering av material

Testa metoder för att hantera material på ett mer hållbart sätt inom kommunens odling Odlå utan trädgård. Avsikten är även att minska kostnaden för det löpande underhållet av platsen, där den största kostnaden består av att fylla på vattenbehållare för vattning, med dricksvatten. Vi vill och bör utreda möjligheter att nyttja regnvatten till odlingen och då även till kommande odlingar.

En ny Odlå utan trädgård

Kostnaden för anläggande och löpande drift av en ny odlingsplats likt den befintliga Odlå utan trädgård är hög i jämförelse med de testbäddar som planeras för odlingssäsongen -21. Fördelen är att vi vet att det är ett fungerande sätt att uppmuntra till odling, att en sådan plats når många utan egen trädgård, att intresset är stort och att den fungerar som en mötesplats och därmed är värdefull ur aspekten social hållbarhet. En sådan plats blir också synlig och inspirerande. Kostnadsuppskattning och två tidiga platsförslag finns, men plats behöver utredas ytterligare och finansiering på ca 500 000 kr för anläggning och ca 90 000 kr /år för löpande underhåll behöver äskas.

Underlag för beslut om finansiering

Driften av samtliga testbäddar beräknas kunna ske inom ordinarie arbetstid för berörda resurser inom enheten för hållbarhet och mobilitet, parkenheten, trafik- och miljöenheten samt kommunikationsenheten. Det praktiska arbetet med att bygga odlingslådor och iordningsställa odlingsplatser kan genomföras av Centrum för arbete och integration. Kostnad för samtliga testbäddar beräknas till 200 000 kr utöver interna arbetstimmar. De testbäddar som genomförs följs upp under och efter odlingssäsongen, avseende genomförande och påverkan på drift och investering.

Testbäddsarbetet finansieras genom klimatmedel, med hänvisning till att odling bland annat bidrar till ökad biologisk mångfald och självförsörjning.

Barnets bästa

Testbäddsprojektet utgår från att alla Tyresöbor ska få möjlighet att odla, med eller utan egen trädgård. Det innebär att alla barn ska få förutsättningar att delta i odlandet. Att få möjlighet till att odla har stora fördelar för barn. Att förstå hur ett frö gror och en växt utvecklas och kan skördas ger en förståelse för var maten kommer ifrån, men även för hur naturen fungerar i ett större sammanhang. Att tidigt väcka intresse för odling ger också förutsättningar för att i framtiden ha ett fortsatt intresse. Att själv odla innebär också en mer positiv inställning till att äta grönsaker.

Odling inom skolans verksamhet har många positiva följder. Barnen lär sig att samarbeta, att samsas och lösa konflikter. Att uppleva odlingen med alla sinnen ger barnen bättre förutsättningar för abstrakt tänkande. Odlandet kan även konkretisera ämnen som matematik, naturkunskap, hemkunskap och historia samtidigt som barnen får röra sig utomhus.